

JURYRAPPORT

De VNK x PAN Scriptieprijs

November 2022

Met gepaste trots presenteren de Vereniging van Nederlandse Kunsthistorici en PAN Amsterdam de genomineerden en de winnaar van de eerste VNK x PAN Scriptieprijs. Deze scriptieprijs is door VNK en PAN in het leven geroepen om het wetenschappelijk onderzoek naar de kunst van het verzamelen en het vakgebied van de kunsthandel onder de aandacht brengen en te stimuleren.

Jonge kunsthistorici die een masterscriptie schreven over een of meerdere aspecten van het kunst verzamelen en/of de kunsthandel, werden uitgenodigd om hun scriptie in te sturen. Uit de inzendingen heeft de jury een shortlist samengesteld van drie genomineerden en van deze shortlist één kandidaat tot winnaar uitgeroepen. De jury bestond uit Mark Grol (algemeen directeur van PAN Amsterdam), Marion van der Marel (bestuurslid van de VNK), Rachel Esner (docent Kunstgeschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam en directeur Onderzoekschool Kunstgeschiedenis) en Arnold Ligthart (galeriehouder hier op de PAN en specialist 19e tot en met 21e -eeuwse schilderkunst).

Bij de beoordeling van de scripties is onder andere gekeken of de scriptie leidt tot relevante en vernieuwende inzichten binnen het kunsthistorische veld op het gebied van (de geschiedenis van) de kunstmarkt, het verzamelen en/of het samenstellen van kunstcollecties. Daarnaast is gekeken naar het wetenschappelijk niveau van de scriptie (bijvoorbeeld kritische houding, argumentatie, opbouw en originele benadering van het onderwerp).

Daar waar een jurylid zelf een inzending heeft aangedragen of direct betrokken is geweest bij de totstandkoming van de scriptie, heeft het betreffende jurylid zich onthouden van de beoordeling en de besluitvorming over de betrokken inzending. Wanneer een jurylid zelf tot de genomineerden behoorde, heeft dit jurylid zich terug getrokken uit de jury.

De genomineerden

De genomineerden voor de eerste VNK x PAN Scriptieprijs zijn:

Martine Bontjes voor haar scriptie *Betsy Westendorp-Osieck: Kunstenares, kunstverzamelaar en legacy builder*

Maaïke Rikhof met A *"Well-Known Unknown". The Critical and Artistic reception of Paul Cézanne in The Netherlands, 1890-1930*

en

Angela Hess voor *Revisiting the Relationship between Indigenous Agency and Museum Inventories - An Object Centered Study of the Formation of Lübeck's Jacobsen Collection (1884/1885) from the Northwest Coast of America*

Martine Bontjes

Martine Bontjes schreef haar masterscriptie over de verzamelactiviteiten van de Amsterdamse kunstenares Betsy Westendorp-Osieck. Aan de hand van vele overgeleverde schriftelijke bronnen, waaronder de dagboeken en de persoonlijke agenda's van Osieck, legt Martine Bontjes bloot wat de rol van Osieck was bij de totstandkoming van de kunstcollectie van haar en haar echtgenoot Herman Karel Westendorp. Ook onderzocht ze wat haar rol was bij de bruiklenen en schenkingen van de kunstverzameling aan Nederlandse musea.

De meeste aandacht is altijd uitgegaan naar het scheppende werk van Osieck, haar werk als kunstenares dus. Deze scriptie levert nieuwe inzichten in de rol van Osieck in de vorming van de kunstcollectie van het echtpaar Westendorp-Osieck. De insteek van het onderzoek, de collectie te beschouwen vanuit het blikveld van Osieck, is nieuw en interessant. Het onderzoek stoelt op een grote hoeveelheid primair bronmateriaal zoals de dagboeken en de persoonlijke agenda's van Osieck en is helder geschreven. Een zeer lezenswaardige masterscriptie!

Maaïke Rikhof

Vaak wordt gedacht dat de Nederlandse kunstwereld van rond 1900 een vrij behoudende was. In haar geweldig goed geschreven scriptie naar de receptie van het werk van Paul Cezanne in de Nederlandse kunstwereld van 1890-1930, toont Rikhof aan dat deze best progressief te noemen was wat betreft haar adoptie van een vernieuwende kunstenaar als Paul Cezanne.

Rikhof maakt een effectief onderscheid in de diverse partijen in het Nederlandse culturele veld van deze periode. Aan de hand van veel primair bronmateriaal onderzoekt ze hoe kunstverzamelaars, kunsthandelaars, kunstenaars, kunstenaarsverenigingen en musea reageerden op het vernieuwende werk van Paul Cezanne. Ze laat zien hoe deze reacties zijn reputatie in Nederland bepaalden.

Rikhof zet helder uiteen wat de nieuwe aspecten zijn van haar onderzoek. Het onderzoek is fraai uitgevoerd en is sterk in opbouw en argumentatie. Het biedt relevante inzichten in verzamelen en receptie. Interessant is hoe, door de jaren heen, verschillende partijen deze kunstenaar claimden en hoe de sociaal-historische context bepalend is geweest voor de receptie van zijn werk. Het is verfrissend dat het kunstwerk niet wordt gezien als statisch

object maar als product van een steeds wisselende sociaal-historische context en het proces van 'reputation building'.

Angela Hess

De Duitse kunsthistorica Angela Hess studeerde aan de Universiteit van Leiden af op een verzameling etnografische objecten in de collectie van de Noorse broers Jacobsen. Deze objecten waren gemaakt door de inheemse bevolking die aan het einde van de 19^e eeuw langs de Noord-Westkust van de Verenigde Staten leefde. Hess onderzocht hoe deze inheemse bevolking zelf invloed uitoefende op de samenstelling van de verzameling van de broers.

Het onderzoek van Hess levert een uitstekende scriptie op met een relevante en ook vernieuwende insteek met betrekking tot de geschiedenis van het verzamelen van etnographica. Het werpt een ander licht op het actuele debat omtrent deze categorie objecten. Waar veel onderzoeken de 'source communities' in een slachtofferrol plaatsen, wordt hier het relationele aspect van het verzamelen van dergelijke objecten en de invloed hierop door de inheemse makersgroepen in de voorgrond geplaatst. Het is zeer lovenswaardig dat hierbij de etnografische objecten zelf als uitgangspunt worden genomen en in een theoretisch kader worden geplaatst, in plaats van andersom.

Winnaar

Uit deze drie voortreffelijke kandidaten kon de jury helaas slechts één winnaar kiezen. Alle drie de genomineerden voldeden op meerdere fronten aan de eisen van de scriptieprijs.

De winnaar van de eerste VNK x PAN Scriptieprijs schreef een ongelooflijk knappe scriptie waaruit blijkt dat een kunstwerk geen statisch object is, maar een product van een steeds wisselende sociaal-historische context. Het onderzoek geeft relevante inzichten in verzamelen en receptie vanuit het oogpunt van één enkele kunstenaar. Hierbij is ruimschoots gebruik gemaakt van primaire bronnen. Het onderwerp van de winnende scriptie sluit bovendien voortreffelijk aan bij de doelstellingen van de scriptieprijs. De jury roemt de schrijfster voor haar heldere analyse en sterke argumentatie. Daarnaast is de scriptie ook nog eens geweldig goed en vlot geschreven, hetgeen het lezen tot een waar feest maakt.

De winnaar van de allereerste VNK x PAN Scriptieprijs is: MAAIKE RIKHOF

